

Mátrai Zsuzsa-életútinterjú

Készítette: Csatári Bence

A beszélgetés időpontja: 2019. augusztus 6., Budapest

Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.

Csatári Bence:

A nagyívű énekesi pályák esetében, mint az Öné, érdemes felidézni a családi hátteret. Milyen milióban nőtt fel?

Mátrai Zsuzsa:

A gyökereim se anyai se apai ágon nem magyarok. Apai nagyapám, akit már nem ismertem, mert kétéves voltam, amikor meghalt, nem is tudott magyarul, német volt, Brnoban született. Amikor az első világháború végén létrejött Csehszlovákia, és odakerült Brno, Množil lett nagyapám neve. Az ő felesége színésznő és énekesnő volt, Várad Mariskának hívták, innen jöhetett az indíttatás a pályaválasztásomat illetően, ugyanis az apám is tehetségesen zongorázott, bár csak otthon, kedvtelésből tette. Anyai nagymamám lengyel volt, ő se tudott jól magyarul, és anyai nagyapámat sem ismertem, mert az első világháborúban eltűnt, valószínűleg nem élte túl. Anyám és apám már Magyarországon született, az ő házasságukból jöttem világra 1941-ben a fővárosban.

Csatári Bence:

Mik voltak az első zenei élményei?

Mátrai Zsuzsa:

Lola Tante óvodájába jártam, ahol előadtuk a *Hófehérke és a hét törpét* négy-öt évesen. Már ott is jól énekelhettem, mert amikor eljöttem onnan iskolakezdekéskor, kaptam tőlük egy nagy könyvet, az volt a címe, hogy *Meselámpa*, és azt írták bele, hogy „Óvodánk pacsirtájának”. Amikor apám otthon amerikai sztenderdeket zongorázott, sokszor énekeltem rá, mert nagyon tetszett, ahogy játszott. Emlékszem az Ella Fitzgerald¹-számra, a *Night and Day*-re, azt is megtanultam. De a kevésbé ismert számokat is jól megismertem, mert azokat is sokat hallottam otthon.

Csatári Bence:

Hogy kezdődött el az énekesi pályafutása?

Mátrai Zsuzsa:

Jártam egy énekes fiúval, aki Majláth Júliánál² képezte a hangját. Ő sokat jött fel hozzánk, mindig énekelünk, apám pedig kísért minket. Ekkor érettségi után voltam, a barátom pedig folyamatosan mondogatta nekem, hogy menjek el én is énekelni tanulni, mert nagyon tehetséges vagyok. Végül addig kapacitált, míg beadtam a derekam, és bekopogtattam Majláth Júliához, aki rögtön azt a kérdést szegezte nekem, hogy milyen dalt hoztam előadni. Mondtam neki, hogy semmilyen, mert nem tudtam, hogy nála előre kell készülni slágerekkel. Miután ezen felülemelkedtünk, megemlítettem, hogy sok dalt ismerek, mert apám otthon

¹ Ella Jane Fitzgerald (1917–1996) tizenháromszoros Grammy-díjas amerikai dzsesszénekesnő, szakmájában minden idők egyik legkiemelkedőbb személyisége.

² Majláth Júlia (1921–1976) többszáz, nagysikerű slágert írt, több fiatal énekes karrierjét indította el. 1948-ban és 1968-ban megnyerte a rádió slágerversenyét. A táncdalfesztiválok népszerű szerzője, 1967-ben nagydíjas lett.

rendszeresen zongorázik, és Horváth Jenő³ számaait is kívülről tudom. Erre belekezdünk a *Tizenhat éves volt és szőke* című dalba, és nagyon megtetszett neki, ahogy énekelek. Rengeteg elfoglaltsága ellenére elvállalta a tanításomat, ami nagy megtiszteltetést jelentett. Hozzátette ugyanakkor, hogy ha igazi karriert szeretnék befutni, akkor kénytelen leszek elmenni beszédtechnikushoz, hogy érthető legyen a szöveg, amit előadok. Így ajánlotta Fischer Sándort,⁴ aki a Magyar Rádió és Televízió, valamint a Színház- és Filmművészeti Főiskola beszédtechnika tanára volt. Négy évig jártam hozzá a Mártírok útjára (ma: Margit körút), melynek során eleinte kifigurázta a nazális hangomat, utánozta, amivel azt érte el, hogy szépen lassan leszoktam az orrhangon való beszédéről, amiért a mai napig hálás vagyok neki. Persze nemcsak ezt a rossz tulajdonságomat vetkőztem le, hanem nagyon sok hangképzési technikát sajátítottam el, amit pályám végéig hasznosítottam. Az Átrium mozi felett volt a lakása, ott az előtérben várakoztam a soromra, amikor rendszerint a Ruttkai Éva⁵–Gábor Miklós⁶ házaspár jött ki előttem. Azt sem tudtam, hova legyek, tátott szájjal bámultam őket. Milyen az élet, Ruttkai Évával később még számos alkalommal léptem fel hankik során. Mindezen kívül nagyon hasznos volt a képzés, mert így váltak érthető szövegűvé azok a dalok, amelyek a tolmácsolásban kerültek színpadra, és ez elengedhetetlen egy előadóművész számára. Sajnos a mai világban ez már nem elvárás, következésképp meglehetősen nehezen lehet érteni a mai slágerek szövegét, már ha egyáltalán lehet.

Csatári Bence:

Egy idő után elengedhetetlenül szükségessé vált, hogy előadóművészi működési engedélyt szerezzen, mert a Kádár-rendszerben csak így lehetett színpadra lépni. Ezt az Országos Rendező Iroda (ORI)⁷-vizsgával kellett kiváltani. Hogy zajlott le ez az Ön esetében?

Mátrai Zsuzsa:

Ma már kicsit talán furcsán hathat, de a zenei tehetség és a képzések ellenére első alkalommal elbuktam a vizsgán. Persze még nagyon a pályám elején tartottam, így nem törtem le, következő évben újra nekifutottam, és akkor már sikerült. Mindkét alkalommal Majláth Júlia állította össze a repertoáromat, és Turán László⁸ zongorázott.

³ Horváth Jenő (1915–1973) zeneszerző, kamarazenét és szimfonikus műveket is szerzett, de elsősorban operettzenéivel és táncdalaival aratta sikereit. Szerzőtársa, G. Dénes György visszaemlékezése szerint az első húsz magyar hanglemezen kiadott dalból tizenhatnak Horváth Jenő volt a szerzője. Ő szerezte az *Egy pikoló világos* című film zenéjét is.

⁴ Fischer Sándor (1915–1995) karnagy, műfordító, dramaturg, nyelvész, beszéd-, ének- és retorikatanár, a zongoraművész Fischer Annie öccse.

⁵ Ruttkai Éva (1927–1986) Kossuth-díjas és kétszeres Jászai Mari-díjas színésznő, érdemes és kiváló művész. A Nemzeti Színház és a Vígszínház színésze, akit számtalan szerepe tett halhatatlanná. Több mint félszáz filmben és számos tévéjátékban szerepelt, ezenkívül jelentősek sanzonlemezei. 1994-től színház viseli nevét, 2012-ben pedig kisbolygót és egy parkot neveztek el róla, utóbbit Budapesten a XIII. kerületben, ahol még egy szobor is őrzi emlékét.

⁶ Gábor Miklós (1919–1998) Kossuth-díjas színművész, érdemes és kiváló művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja. Ruttkai Éva Kossuth-díjas színművésznő, később pedig Vass Éva Jászai Mari-díjas színművésznő férje volt.

⁷ Az Országos Rendező Iroda (ORI) 1958 és 1991 között működött belföldi koncertszervező monopolcég volt, az Állami Hangverseny és Műsorigazgatóság jogutódjaként. Lakatos Éva, Keszler Pál, Bulányi László, Bali György és Gál Iván igazgatóként, majd a rendszerváltáskor Gödöllői Lajos kormánybiztosként állt az élén. Mint cenzurális intézmény kiadta a működési engedélyeket, amennyiben az ORI-vizsgákon megfeleltek a művészek, illetve megállapította a fellépti díjukat. A zenészeket tudásuk alapján „A”, „B”, „C” és „D” kategóriákba sorolta, amelyek egyúttal meghatározták fizetésüket is. A koncerteket egyrészt az ORI maga szervezte a vele szerződésben álló zenészeknek, másrészt a muzikusok által lekötött koncerteket előzetesen jóvá kellett hagynia.

⁸ Turán László (1917–1984) zongoraművész, komponista, zenekarvezető, bázongorista. A Magyar Rádió, majd a Magyar Televízió is sokat foglalkoztatta. A hagyomány szerint ezrével komponálta, hangszerelte, és dolgozta át a népszerű slágereket.

Csatári Bence:

Az énekképzéséhez ezeken kívül a Magyar Rádió tánczenei stúdiója is hozzájárult. Ide hogyan lehetett bekerülni?

Mátrai Zsuzsa:

A vezetőjéről, Bágya Andrásról⁹ Bágya-stúdióinak is nevezett intézménybe rengeteg fiatal, kezdő énekes járt, így nekem is olyan szerencsém lett, hogy itt tanultam mintegy három évig. A rádió 13-as számú stúdiójában Balassa P. Tamás¹⁰ tanított minket, hogyan kell énekelni, frazírozni, transzponálni. Minden év végén tartottak egy vizsgát, amelyre egy számmal kellett készülnünk, s azokat felvették a rádióban. Ezután visszahallgattuk a dalokat, melynek során Bágya András elmondta az észrevételeit, miket csináltunk jól, és miket kell még változtatni. Az egyik ilyen megmértetésre kijött egy riporter, és Toldy Máriát¹¹ és engem meginterjúvolt. Szinte jóstehetséggel megállapította, hogy rólunk kettőnkéről még nagyon sokat fog hallani a nagyközönség. Akkor még teljesen kezdők voltunk, és jól esett a biztatás, nem beszélve arról, hogy ez a jövődőlés aztán később tényleg bejött.

Csatári Bence:

Ezek a felvételek megvannak még?

Mátrai Zsuzsa:

A vizsgafelvételek nem mentek adásba, csak az okulásunkra szolgáltak, valószínűleg nem őrizték meg őket. De a többit, amit már élesben vettünk fel, természetesen rendszeresen leadta a rádió, és alkalomadtán játssza őket most is. A 8-as stúdióban vettük fel a legtöbb számot, Zsoldos Mária¹² volt a technikus, nagyon összecsiszolódunk vele az idők folyamán. Ezenkívül a 13-as és a 6-os stúdióban is szerepeltünk, az utóbbi koncertek rendezésére alkalmas volt, ahová közönséget engedtek be. Nagyon érdekes meghallgatni ezeket a kezdeti felvételeket, egészen más volt a stílusunk és a zene is, az idők folyamán ezek a saját karrieremben változtak.

Csatári Bence:

A hazai tánczenei stílusra értelemszerűen a külföldi trendek rányomták a bélyegüket. Ezeket volt szerencséje testközelből megtapasztalni?

⁹ Bágya András (1911–1992) eMeRTon-díjas zeneszerző, érdemes művész, a Kádár-rendszer könnyűzenei életének egyik meghatározó alakja. A Magyar Rádióban zenei rendezőként is elvülhetetlen érdemeket szerzett. Első felesége Hollós Ilona volt, majd válásuk után 1965-ben vette feleségül Toldy Máriát, akivel a házassága azonban nem volt hosszú életű, később Kemény Katalin közgazdással fogadtak hűséget egymásnak.

¹⁰ Balassa P. Tamás (1922–2010) zeneszerző, karmester, zongoraművész, hangszerelő, több táncdalfesztiválon vezényelt. 1954-től 1959-ig tagja, illetve hangszerelője volt a Magyar Rádió Tánczenekarának, 1959 és 1985 között pedig ugyanitt tanított a tánczenei stúdióban. 1977-től 1982-ig vezetője volt az Országos Szórakoztatózenei Központ Stúdiójának.

¹¹ Toldy Mária (1938) énekesnő, énektanár. A hagyományos tánczene egyik kiemelkedő képviselője. 1966-ban *Más ez a szerelem*, 1967-ben pedig a *Rövid az élet* című dala kapott megosztott első helyezést a Táncdalfesztiválon. 1971-től először húsz évig a Postás Zeneiskolában, majd ezután a Vasutas Zeneiskolában tanított táncdalt, utóbbi intézményben pedig musicaléneklést.

¹² Zsoldos Mária a Magyar Rádióban hangmérnökként tevékenykedett évtizedeken keresztül, a könnyűzenei élet szinte minden képviselőjével dolgozott együtt.

Mátrai Zsuzsa:

Igen, mégpedig úgy, hogy tizenöt hónapra első férjem, Horváth Sándor¹³ zenekarával kimentünk nyugatra játszani különböző vendéglátóhelyekre, ahol angolul énekeltem. Ebben segítségünkre volt Tom Herttel finn impresszárió. Szolgálati, úgynevezett barna útlevelünk volt, ami akkoriban óriási kincs volt, hiszen ki-be járhattunk Magyarországról és vissza azokban az időkben, amikor egy hétköznapi halandó legfeljebb háromévente tehetette ezt meg. Mi így tölthettünk el öt hónapot Finnországban, voltunk fellépni Helsinkiben is, onnan az NSZK-ba, Svájcba, végül Prágába vezetett az utunk, ott láttuk énekelni Karel Gottot.¹⁴ Érdeemes volt egy évig maradni, mert akkor az érvényben lévő jogszabályok értelmében vámmentesen hozhattuk haza a gépkocsikat, műszaki felszereléseket.

Csatári Bence:

A nyugati berendezéseknek bizonyára mindenki a csodájára járt Magyarországon.

Mátrai Zsuzsa:

A mostani Hotel Intercontinental helyén volt a Dunakert terasz nevű szórakozóhely, ott játszottunk, miután hazatértünk. Az emberek teljesen le voltak nyugözve, amikor megcsodálták a hangfalainkat, azt mondták, ilyen minőségben és hangerővel csak Vico Torriani¹⁵ látták játszani az Erkel Színházban. Kétségkívül naprakészek voltunk, hiszen még visszhangosító berendezésünk is volt. Ekkor jött el az ideje annak, hogy bekerülhessek az abszolút első vonalba az énekesnők között.

Csatári Bence:

Ebben az időszakban, 1965-ben született a talán mindmáig legnagyobb slágere, a *Látod, ez a szerelem*.

Mátrai Zsuzsa:

Ennek a dalnak két nagyágyú, Deák Tamás¹⁶ szerezte a zenéjét és S. Nagy István¹⁷ írta a szövegét. A dal az ibolyáról és persze a férfi-nő viszonyról, az udvarlásról szól. Komjáthy György¹⁸ rádióműsoraiban a hallgatók folyton ezt a számot kérték, mire a műsorvezető-szerkesztő a végén élő adásban fakadt ki, hogy kérjenek már valami mást is, mert elkopik a lemez. Tény, hogy ezzel a számmal abszolút bekerültem a köztudatba.

¹³ Horváth Sándor hatfős zenekart alapított, célkitűzése a slágerek naprakész követése volt. Együttesében játszott Ungár István szaxofonművész is. Bejárták szinte egész Nyugat-Európát, Svédországban huzamosabb ideig játszottak.

¹⁴ Karel Gott (1939) cseh táncdalénekes, szülei sziléziai németek, „Kelet Sinatrója”, „Prága aranyhangja”. Legismertebb száma a *Lady Carnival*.

¹⁵ Vico Torriani (1920–1998) svájci olasz táncdalénekes, színművész, műsorvezető, számos zenés film szereplője.

¹⁶ Deák Tamás (1927) zeneszerző, karmester, trombitás és zenetanár. Mintegy ötven táncdal, harminc szimfonikus könnyűzenei darab, húsz jazzkompozíció, rajzfilmzenék, balettzenék szerzője. Többek között a *Mézga család* és a *Kérem a következőt!* című rajzfilmsorozatok, valamint a *Macskafogó* animációs film zenéjét szerezte.

¹⁷ S. Nagy István (1934–2015) a „slágercéh” tagja, eMeRTon-díjas dalszövegíró, hat évtizedes pályafutása során a legtermékenyebb slágergyáros volt. Dalait énekelte mások mellett Aradszky László, Csongrádi Kata (aki a felesége volt), az Edda, a Hungaria, Koncez Zsuzsa, Koós János, Korda György, Kovács Kati, Máté Péter, a Metro, a Neoton, az Omega, a Piramis, Szécsi Pál, Zalatnay Sarolta és Zorán.

¹⁸ Komjáthy György (1933) eMeRTon-díjas zenei szerkesztő, a hazai könnyűzenei rádiózás atyja. 1964–1998 között a *Vasárnapi koktél*, 1965–1993 között a *Csak fiataloknak!*, 1970-től a *Töltsön egy órát kedvenceivel*, 1971-től a *25 perc beat* és *A beat kedvelőinek* című műsorok szerkesztő-műsorvezetője volt.

Csatári Bence:

Voltak ezzel a dallal hosszabb távú tervei?

Mátrai Zsuzsa:

Szerettem volna, ha megjelenik nagylemezen a többi dalommal együtt. Abban az évben, 1965-ben került a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat (MHV)¹⁹ élére Bors Jenő,²⁰ aki azt mondta, hogy ebből semmi esetre sem lehet lemez, mert frivol a szövege, mivel az áll benne, hogy ibolyaszedésre hivatkozva a fiú bevitte az erdőbe a lányt, miközben nem is volt sehol virág. Óriási tévedése lett ez a döntés, amit az is bizonyít, hogy a Magyar Televízió orrba-szájba sugározta ezt a számot, kiadták kottán és zenés könyvekben. A tévé szilveszteri műsorában még Major Tamás²¹ is parodizálta,²² ami nagy szó volt. Nekem nagy törést jelentett ez a tiltás a pályámon. A végén még az is felmerült, hogy a csehszlovákiai Supraphon lemezkiadó készíti el velem Prágában a felvételt, és majd ők adják ki nálunk is. Na, ebbe már végképp nem ment bele Bors Jenő, mert hogy nézett volna ki az, hogy egy „baráti” szocialista ország megjelenteti a magyar énekesnő dalát, amit az MHV nem volt hajlandó megtenni. Ekkor sem tört meg azonban az MHV igazgatója, inkább megkínált más kislemez-lehetőségekkel, amikkel persze éltem is, de ezt a számot még kislemezre se vettük fel soha, amíg Bors Jenő volt az igazgató. Akkor volt olyan időszak, amikor szinte hetente jártam az MHV Rottenbiller utcai stúdiójába, mert Bors Jenőnek lelkiismeret-furdalása volt, amiért azt az egy dalt egyáltalán nem adta ki velem. Énekeltem olaszul és magyarul is felváltva, de angolul tilos volt, hiszen az a nagy ellenség, az Egyesült Államok nyelve volt. Szakmányban készítettem tehát a kislemezeket, de persze Bors Jenő kellőképpen el tudta venni a kedvem a nagylemezkiadástól, amiből így aztán nem lett semmi a Kádár-rendszerben. Erdős Péter²³ könnyűzenei atyáúristenhez azért bementem tárgyalni, de ő is elzárkózott előle, nyilván előtte egyeztettek Bors Jenővel. Arra hivatkozott, hogy nincs igény az ilyenfajta számokra. Ez persze nem volt igaz, sok dalomat ontotta a rádió, és a televízióban is szerepeltem, jó néhány sláger kötődött a nevemhez, ennek ellenére elzárkóztak előlem. Aztán fülembé jutott, hogy sok más énekesnővel is hasonlóan bántak, és az terjedt szóbeszédként, hogy másfajta kedvességet vártak volna tőlünk ahhoz, hogy nagylemezünk legyen, de mi erre nem voltunk hajlandók.

Csatári Bence:

Azért a kislemezeken kívül a rádiófelvételekkel is vigasztalódhatott.

¹⁹ A Magyar Hanglemezgyártó Vállalatot, közismert rövidítésű nevén az MHV-t a 206/1951. sz. 1951. május 24-én kelt NT. (Népgazdasági Tanács) határozat hozta létre. a cég monopolhelyzetben volt a hazai lemezkiadás terén a pártállami időkben.

²⁰ Bors Jenő (1931–1999) a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat igazgatója (1965–1990). A zenei műveltséggel is rendelkező igazgató a könnyűzenei ügyeket általában Erdős Péternek szignálta, de a végső szót vitás helyzetekben ő mondta ki. Számos zenekart ideológiai alapon lehetetlenített el, másokkal a rentabilitás elvét követve kompromisszumot kötött. A rendszerváltás után a Magyar Hangfelvétel-kiadók Szövetsége örökös tiszteletbeli elnöke lett.

²¹ Major Tamás (1910–1986) kétszeres Kossuth-díjas színész, rendező, színházigazgató. 1945-től 1962-ig a Nemzeti Színház direktora, ezután főrendezője volt, az 1982-ben alakult Katona József Színház társulatának alapító tagja. 1957 és 1966 között tagja az MSZMP Központi Bizottságának.

²² A dalt később mások is elénekeltek, így többek között Szulák Andrea, Tompos Kátya, a Budapest Bár, Mező Kitti, és egy tévéfilmben Kern András is, valamint a Stúdió 11 készített belőle egy instrumentális számot.

²³ Erdős Péter (1925–1990) „popcézár”, a Kádár-rendszerben a könnyűzenei élet egyik vezető cenzora. 1958 és 1959 között a Szerzői Jogvédő Hivatal Színházi Osztályát vezette, 1960 és 1966 között az ELTE jogi karán esti tagozaton folytatott tanulmányokat. 1968-tól dolgozott az MHV-nál, ahol rövidesen titkárságvezető, majd sajtóosztály-vezető lett, és bár hivatalos beosztása szerint sem a cég első, sem a második embere nem volt soha, Bors Jenő igazgató mögött a rangsorban az informális második poszton jó ideig a könnyűzenei élet tényleges irányítójaként tartották számon. Nevéhez fűződik a „fekete bárány” bandák (Beatrice, Hobo Blues Band, P. Mobil) és a punkzenekarok ellehetetlenítése iránti szándék.

Mátrai Zsuzsa:

Megszámálhatatlanul sok rádiófelvétel őrzi a hangomat, ami lényegében szó szerint értendő, én legalábbis nem tudom pontosan, mennyi van, de sok, az biztos. Ez annak fényében, hogy soha nem mentem oda egyetlen szerzőhöz sem, hogy írjon nekem számot, még nagyobb teljesítmény. Általában ez éppen fordítva működött, ők jöttek oda hozzám, hogy egyik vagy másik dalukat nekem írták. Lejátszották nekem zongorán a számot, én pedig elénekeltem. Azért van, akit sajnálok, hogy nem kértem meg, hogy írjon nekem dalokat. Ilyen volt Máté Péter,²⁴ aki östehetségként nagyon sok szép számot írt, mi pedig ráadásul elég sokat szerepeltünk együtt, de valahogy erre mégsem került sor. Jó néhányszor előfordul, hogy valamelyik rajongóm talál egy felvételt, én meg azt sem tudom, mikor vettük fel, sőt sokszor magára a számra sem emlékszem. Sokszor megtettük azt, hogy felvettünk egy dalt, és utána, ha nem volt elég jó, nem is énekeltem többet, egész egyszerűen nem fért bele a repertoáromba. Így aztán az ilyen esetek inkább a zeneszám dokumentációjaként foghatók fel, semmint az aktív repertoárom részének.

Csatári Bence:

A Táncdalfesztiválok is rendszeresen sikeresen szerepelt, mély nyomot hagyva az emberekben, a dobogóra azonban mégsem sikerült felkerülnie. Mit gondol, mi lehetett ennek az oka?

Mátrai Zsuzsa:

Minden évben felléptem, de nem kaptam túl jó számokat a rendezvény szervezőitől, és akkor még finoman fogalmaztam, és sajnós azt kell, hogy mondjam, hogy ezzel döntő mértékben tudták befolyásolni a vetélkedő végkimenetelét. Ezt az egyik bulvárlap sarkosan meg is fogalmazta, amikor azt írta, hogy bunda volt a verseny, amiben volt némi igazság, ha nem is a szó hagyományos értelmében, hanem csak úgy, hogy mégiscsak nyomást tudtak gyakorolni a szervezők a verseny végkimenetelére. Egy sokadrangú dallal ugyanis még egy énekes zseni sem tud nyerni, egy kitűnő dallal pedig egy középszerűnél valamivel jobb énekes is tudhatott érvényesülni. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy nem jó énekesek nyerték meg a Táncdalfesztiválokat, mert mind, aki nyert, megérdemelte, mivel az adott dalból általában kihozták a maximumot, és jól énekeltek. Nekem viszont, sokakkal egyetemben, már csak a „maradék” jutott, úgy látszik, nem voltam kellőképpen közel a tűzhöz. A zongorista lejátszott nekem a számok kiosztásakor három dalt, és csak azok közül választhattam, de ezek már nem voltak annyira jók, mint azok, amelyekkel nyerni lehetett. Igazából teljesen mindegy volt, melyiket választottam, mert hasonló színvonalúak voltak. Jutott nekem azért jó dal is, csak éppen hiányzott belőle az a plusz töltet, amivel áttörést lehetett volna elérni.

Csatári Bence:

Miért fordulhatott elő, hogy oly sok slágert vitt sikerre, mégsem tisztelték meg a bizalmukkal Önt a Táncdalfesztivál szervezői, és nem adtak Önnek olyan dalt, amiről előre sejteni lehetett, hogy a dobogóra kerül?

Mátrai Zsuzsa:

A rádió könnyűzenei osztályán dolgozó egyik vezető nemigen szeretett engem, ezért sem kényeztettek el túl jó dalokkal.

²⁴ Máté Péter (1947–1984) énekes, zeneszerző, zongorista és hangszerelő. Közel százötven dal szerzője és előadója. Leghíresebb slágere, ami nemzetközi siker lett Sylvie Vartan feldolgozásában, az *Elmegyek* című szám volt.

Csatári Bence:

Bolba Lajosról²⁵ van szó?

Mátrai Zsuzsa:

Ha már így rákérdezett, igen, és ő csinálta meg azt is, hogy amikor már a rendszerváltás után egy retró jellegű fesztivált rendezett a korabeli *Made in Hungary*-n szereplő énekesekkel, engem nem hívott meg, pedig akkoriban sikerrel szerepeltem rajta. A többi kollégám már csak a helyszínen szembesült azzal, hogy nem vagyok ott, kérdezték is tőle, hogy hol van Mátrai Zsuzsa. Nagyon hiányoltak, de akkor már persze késő volt, nem lehetett mit tenni, de ha lehetett volna, gyanítom, hogy akkor sem tett volna értem keresztsbe egy fűszálat sem. Azért, hogy ne csak panaszkodjak, el kell mondanom, hogy a Magyar Rádió még a korai időszakomban engem küldött ki Montre Carlóba a rádiók gálaestjére, amin általában minden ország képviseltette magát. A küldöttségben helyet foglalt még Sediánszky János²⁶ és Faludi Rezső zenei főosztályvezető. Amikor véget ért a rendezvény, saját költségünkön átruccantunk Párizsba, a Folies Bergère-be.²⁷ Mivel szegények voltunk, mint a templom egere, alig öt frank volt a napidíjunk, így bekönyörögtük magunkat az előadásra. A magyar származású Michel Gyarmathy²⁸ révén be is mehettünk ingyen, csak annyit kellett mondanunk, hogy „Radio Monte Carlo”. A három és fél órás revütől ámulatunkban elállt a lélegzetünk. Nem hittünk a szemünknek, többek között meztelen táncosnőket láttunk csillárokról lelőgni. Ez adott is némi instrukciót a későbbiekre nézve, hiszen aztán húsz évig revüztem.

Csatári Bence:

1966-ban, a Táncdalfesztivál indulásakor a *Rég hallottam rólad* című dallal indult.

Mátrai Zsuzsa:

Nem volt az rossz dal, de azért annyira jó sem, hogy átütő sikert lehetett volna vele aratni. Sorolhatjuk ezt is a kevésbé sikerült darabok közé, amivel, ha megszakadtam volna, akkor sem érhettem volna el nagyobb sikert.

Csatári Bence:

Az 1967-es *Hol van az az idő?* azért elég nagy sláger lett, és nemcsak a Táncdalfesztiválon, hanem később is.

²⁵ Bolba Lajos (1931–2018) a Magyar Rádió Zenei Főosztályának gyártási és tervezői rovatát vezette. A *Tessék választani!*, a *Made in Hungary* és a *Slágerbarátság* rádiós műsorok szerkesztője, de nagy befolyással volt a Táncdalfesztiválok repertoárjára is.

²⁶ Sediánszky János (1931) 1957-től a Magyar Rádió Külügyi Osztályának lektora, osztályvezető helyettese, majd az Irodalmi Főosztály főmunkatársa volt. 1983-ban került a Magyar Televízióhoz, ahol az irodalmi osztályt vezette. Volt olyan időszak, amikor főműsoridőben harmincöt állandó műsora volt.

²⁷ A Folies Bergère egy párizsi varieté, amely igen nagy népszerűségnek örvendett az 1890-es évektől. Eredetileg operaháznak épült a londoni *Alhambra* varieté mintájára, és egy közeli párizsi utca nevét vette fel. 1926-ban Josephine Baker, az afroamerikai énekesnő tette még híresebbé, aki frivol táncával, amelyben mindössze egy banánokból készült szoknyát hordott, nagy feltűnést keltett.

²⁸ Michel Gyarmathy (1908–1996, eredeti neve: Ehrenfeld Miklós) 1933-tól a Folies Bergère-ben dolgozott mint grafikus, díszlet- és jelmeztervező, rendező, művészeti igazgató és részvényes. Éveken keresztül műsorának végére egy magyar programbetétet illesztett, egy magyar esküvőt, amelynek jelenetei a Mátyás templomban és Balassagyarmaton játszódtak, és a végén elénekelték magyarul a Himnuszt. Nevéhez fűződik Fényes Szabolcs operettjének, a *Mayának* a látvány- és díszlettervének az elkészítése is. 1970-ben Párizsban saját verseskötetet adott ki *Mosolyok és könnyek* címmel, amelyben felelevenítette gyermekkori emlékeit.

Mátrai Zsuzsa:

Ez volt a táncdalfesztiválos dalok közül a legnagyobb slágerem, amit egészen a közelmúltig – ma már nem énekelek, mert felhígult a szakmánk – kértek tőlem, mindig velem énekelte a közönség. Tardos Péter²⁹ volt a zeneszerzője, S. Nagy István pedig a szövegírója. A cigányos motívum kifejezetten használt ennek a nótának, ezt én találtam ki, mert úgy voltam vele, hogy ilyen szám akkor a fesztiválon indult még vagy egy tucat, nem volt kiemelkedő, ezzel lehetett egy kicsit megkülönböztetni a többitől. Az Atlantis³⁰ együttes kísért, és ez kapta abban a fordulóban a második legtöbb pontot a zsűritől, döntőbe is jutottam vele.

Csatári Bence:

1968-ban a *Könyörögni nem fogok* következett.

Mátrai Zsuzsa:

Valóban, ez is táncdalfesztiválos szám, de ez nem tetszett nekem annyira. Sokkal inkább a *Pattanj fel!* című dal, amelynek zenéjét Victor Máté,³¹ szövegét Bálint István³² szerezte, de ez nem szerepelt a fesztiválon. Ezeket a kevésbé ismert számokat manapság felteszik a gyűjtők és a rajongók az internetre, és nyugodtan mondhatjuk, hogy ma már kordokumentumnak számítanak. Az 1969-es Táncdalfesztiválon énekelt *Egy apró hiba* című szám ugyan tartalmazott némi humort, de ez sem volt egy díjnyertes alkotás, ahogy az 1971-es *Látod, nem sikerült* is ide sorolható. Amit én nagyon szerettem, és kifejezetten nekem írták, az Gyarmati István³³ dala volt 1972-ben, az *Egy perc az évekért*. Igazi éneklős dal volt, nagyon szerettem ezt előadni, de ezzel sem lehetett nyerni. Igazából ezek a táncdalfesztiválos dalok – néhány kivétellel – nem lettek slágerek, így nem is énekeltem a műsoraimban őket. Ha már a fesztiváloknál tartunk, akkor inkább a *Made in Hungaryt* említsük meg, amelyet rendszeresen a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Színházban rendezett a Magyar Rádió. Itt az egyik kedvenc dalomat adtam elő, a *Mindenkit érhet szerelem* címűt. Ezzel sem nyertem, de olyan sláger lett belőle, hogy egy időben mindenki ismerte, sőt, a mai napig is velem együtt éneklő a közönség.

²⁹ Tardos Péter (1924–1984) zenei szakíró, újságíró, humorista, rádiós-televíziós szerkesztő, számos nagy sláger szövegírója, de zenét is szerzett. A Magyar Rádióba egyedi megbízások alapján nyugati utazásairól szállította az éppen futó előadóművészek nagylemezeit. Humoristaként is fellépett, illetve ő írta 1980-ban az akkor alapműnek számító *Rocklexikont*, amelynek 1981-ben bővített kiadása jelent meg.

³⁰ Az Atlantis együttest Sankó László alapította 1963-ban, innen eredeti nevük, a Sankó, majd Devilsre változtattak, de ezt pedig az ORI utasítására kellett megváltoztatniuk, így lettek Atlantis. Számos kislemezük jelent meg, kísérték Mátrai Zsuzsán kívül Bakacsi Bélát, Zalatnay Saroltát, Horváth Vilmost, Bence Mártát és Dékány Saroltát is. A zenekarban gitározott egy ideig Radics Béla, a „gitárkirály”.

³¹ Victor Máté (1945) Erkel Ferenc-díjas zenész, zeneszerző, színész, rádiós szerkesztő. 1971–1972-ben a Non-Stop zenekar tagja volt, majd egyszemélyes zenekarával 1976-ig rádiófelvételeket készített. Rockmusicaleket, színpadi zenéket és filmzenéket is írt. 1980–1981-ben a Magyar Televízió zenei szerkesztője, 1982–1986, majd 1994–2007 között a Magyar Rádió szerkesztőségének zenei rendezője volt. Ő énekelte Asztrik, esztergomi érsek szerepét az *István, a királyban*. Az Artisjus Szerzői Jogvédő Egyesület elnöke 2012-től.

³² Bálint István (1943–2007) rendező, színész, költő és író. 1971-ben debütált szerzőként a *Labirintus* című darabjával a Kassák Művelődési Házban. 1977-ben New Yorkba költözött. Egy úgynevezett kirakatszínház rendezője, írója, színésze lett. 1992-től ismét Budapesten dolgozott.

³³ Gyarmati István (1944–2015) zongoraművész, ötven éven keresztül közreműködött számos színművész és operaénekes zongorakísérőjeként hazai és külföldi fellépéseken. 20 évig tanított az Országos Szórakoztatózenei Központ (OSZK) zeneiskolájában. kísért többek között Ruttkai Évát, Darvas Ivánt, Gregor Józsefet, Bessenyei Ferencet, Szécsi Pált, Kazal Lászlót, Csákányi Lászlót, Sárosi Katit, Kabos Lászlót, Mensáros Lászlót és Simándy Józsefet.

Csatári Bence:

Ha jól tudom, ennek a számnak a háttérében egy érdekes történet áll, Fényes Szabolccsal³⁴ súlyosbítva.

Mátrai Zsuzsa:

Erre a megmérettetésre két számot is kaptam és választanom kellett közülük. Az egyiket Fényes Szabolcs írta *Ne menj a boldogok közé* címmel, a másikat a Bergendy-zenekar zongoristája és zeneszerzője, Auth Ede³⁵ szerezte, ez lett a *Mindenkit érhet szerelem*. Mindkettőt felénekeltem, de csak az egyiket vihettem a versenyre, és kicsit megsértettem Fényes Szabolcsot azzal, hogy nem az ő szerzeményét választottam. Jól éreztem, hogy helyes lesz a döntésem, és valóban, ebből lett az igazi sláger, hiszen nagyon sokan most is ismerik. Érdekes módon a Fényes-dal is szerethetővé vált, és ezt is sokan kérték a rádióműsorokban.

Csatári Bence:

A fesztiválok kapcsán meg kell említenünk még azt a jelenséget, amit nagy valószínűséggel a táncdalénekesek között először Ön művelt Magyarországon, mégpedig azt, hogy nem állt mindig szorosán a mikrofonállvány mögé, hanem szabadon táncolt a színpadon, miközben énekelt. Ez hogyan alakult ki? Nem szóltak Önre, hogy ezt azért mégsem kellene csinálni?

Mátrai Zsuzsa:

Nem szerettem egy helyben állni, ha a zeneszám azt követelte meg, hogy mozogni kell rá. A *Látod, ez a szerelem* televíziós felvételén jól látszik, hogy forogtam, táncoltam, valószínűleg ebben az is benne volt, hogy ezt megelőzően külföldön vendéglátóztam, és hét párizsi táncosnővel is sokat felléptem, mozgásuk hangulatát pedig átvettem. Ennek majd egy későbbi folyománya lesz az, hogy húsz éven keresztül revüműsorokban léptem fel. Ezekkel időnként a televízióban is megjelentem, így a *Televarieté* című műsorban is, ezenkívül ugyancsak megörökítették egy másik televíziós adásban, ahogy az Operaház hat fiútáncosával léptem fel. A hivatalos szervek tehát sem a hatvanas évek közepén, sem később nem szóltak semmit, legalábbis nekem nem mondták, hogy bármiféle bajuk is lett volna azzal, hogy élénken táncolok a színpadon.

Csatári Bence:

Az öltözködése ugyancsak sokak szemében keltett feltűnést, ezt a különleges stílust akkoriban, amikor mindenhol csak a konfekcióipar hódított, hogyan lehetett megvalósítani?

Mátrai Zsuzsa:

A szocializmusban nehéz volt kitűnni a ruházkodással, mert mindenkibe igyekeztek azt sulykolni, hogy ne ríjon ki a sorból. A táncdaléneklés viszont nem erről szólt, sőt, épp ellenkezőleg, az külön jó pont volt, ha valaki elő tudott rukkolni egy-egy különlegesnek mondható ruhadarabbal. Az első Táncdalfesztiválra saját pénzből csináltattam magamnak ruhát Rotschild Kláránál.³⁶ A későbbiekben az állami tulajdonban lévő ruhatervező cégtől, az

³⁴ Fényes Szabolcs (1912–1986) Erkel Ferenc-díjas zeneszerző. A „slágercéh” oszlopos tagja volt, negyvenöt színpadi zenés művet, százharmincegy filmzenét és több mint hétszáz dalt írt. Nevét viseli a könnyűzenei alkotótevékenységet elismerő Fényes Szabolcs-díj.

³⁵ Auth Ede (1939) zongorakísérő, korrepetitor, hangszerelő, sikeres táncdalszerző, emellett zenekari műveket is komponált. Zongorázott Tóth Zoltán big bandjében, énekelt a Tóth-vokálban és más vokálegyüttesekben. A Bergendy-együttesben zongorázott.

³⁶ A Rotschild Klára (1903–1976) által vezetett szalon, sokáig az egyetlen magánkézben lévő divatüzlet volt a kommunizmusban. Nála varratott ruhát mások mellett Jovanka Broz (Josip Broz Tito, Jugoszlávia egykori elnökének felesége), Franz Vranitzky osztrák kancellár felesége, Kádár Jánosné, Münnich Ferencné, Gábor

OKISZ Labortól kaptuk a ruhákat, ekkor már nem nekünk kellett fizetnünk érte. Úgy látszik, ahogy egyre népszerűbb lett a produkció, ennek függvényében egy kicsit többet áldoztak rá anyagilag a szervezők. Az is előfordult ennek ellenére, hogy ez a cég nem vállalta az öltöztetésünket, akkor a saját ruhámban léptem fel. Ilyen volt az aranyszínű szettem a *Hol van az az idő?* című számban az 1967-es döntőben. A rendező egyébként soha nem szólt bele, milyen ruhákat veszek fel, de azt hiszem, meg is bíztak bennünk ebben a tekintetben, mert soha nem hoztunk szégyent a fejükre, mindig igyekeztünk csinosan és naprakészen kinézni. A férfiak elegánsan, szmokingban, csokornyakkendőben léptek színpadra, egyszóval megadtuk a módját a megjelenésünknek. Ezt a tévé is rögzítette, ennek ellenére meglehetősen kevés felvétel maradt az utókorra, valószínűleg letörölték ezeket, mint ahogy a rádiós riportjaim jó része sincs már meg.

Csatári Bence:

A sok-sok dal eléneklése a nyugati országokban nemcsak a szerzőknek, hanem az előadóknak is jól jövedelmezett, ha sokat játszották. Akkoriban, a Kádár-rendszerben az előadói jogdíjakat nem nagyon igyekeztek kifizetni.

Mátrai Zsuzsa:

Nem kaptunk mi semmit, ez igaz. Ma már más a helyzet, jelenleg folyósítanak valamennyit, de az átkosban erről szó sem volt.³⁷ Ahogy a menedzseri tevékenységet is tiltották, de mégis voltak, akik az énekeseket úgymond felkarolták és leszervezték nekik a bulikat. Nekem azonban folyton csöngött a telefonom, mindig hívtak valahová, aztán vagy elvállaltam, vagy nem. A hozzám hasonló korú mostani pályatársaim is – már ha élnek, mert sajnos nagyon sokan eltávoztak közülünk, főleg az utóbbi időkben – azért vannak még a köztudatban, mert vagy menedzselik önmagukat vagy menedzselik őket. Én nem vagyok az a típus, hogy ajánlgassam magam, így az utóbbi néhány évben már visszavonultam az aktív énekléstől. Ehhez azért hozzájárult az is, hogy rendre jelennek meg tehetség híján lévő énekesek a színpadon, főleg a kereskedelmi csatornákon, akikkel én nem szeretném magam egy lapon említeni. Nem azért tanultam hosszú évekig, hogy aztán együtt emlegessenek nivótlan produkciókkal, ha ez a helyzet, akkor inkább abbahagyom a fellépéseket.

Csatári Bence:

Kicsit keserűnek érzem, amit mondott.

Mátrai Zsuzsa:

Sajnos ez az igazság, és ennek a méltatlan helyzetnek a kialakulásában nagyon nagy, mondhatni döntő szerepe van a kereskedelmi tévéadóknak. Akik pedig abban szerepelnek, kapnak koncertfelkéréseket, akik viszont nem, azokat elfelejtik, bármilyen magas színvonalú is a produkciójuk. Persze ma már más idők járnak, a hatvanas-hetvenes években szinte minden napra jutott egy-egy koncert, ma jó, ha hetente egy van.

Zsuzsa, Honthy Hanna, Tatyjana Szamojlova, Psota Irén és Halász Judit is. Tito különösen nagy tisztelője volt. Rotschild Klára önkézeivel vetett véget életének.

³⁷ A dalok előadásáért az énekesek valóban nem kaptak előadói jogdíjat a Kádár-rendszerben, kivéve azokat, akikkel az MHV exkluzív szerződést kötött, mert ők az eladott példányszámok után akkor is részesültek honoráriumban, ha zenészként, énekesként közreműködtek az adott produkciókban, de nem voltak szerzők. Mindez a nyolcvanas évek elejétől alakult így, de csak nagyon keveseknek adatott meg, hogy exkluzív szerződést kössön velük az MHV.

Csatári Bence:

Hogy lehetett ennyire sűrű a naptárja?

Mátrai Zsuzsa:

Az igazán nagy fellépéseket az ORI szervezte, nagyzenekarral, igényes, szép kivitelezésű plakátokkal. Ezeket alapvetően nagy színháztermekben rendezték. Mellettük viszont dolgoztak magán-műsorszervezők, közülük Szikora Jenő³⁸ volt a legnagyobb, nagyon értette a dolgát, és mindig mindent flottul megszervezett, a legkisebb falvakba is eljutottunk általa. Még az is előfordult, hogy egy-két hahniba elhozta magával a fiát, Szikora Robit³⁹ dobolni. Meg kell még említeni Halmy Gábort is, ő is hasonlóan jó színvonalon oldotta meg a menedzselésünket, bár ekkor még ezt a szót is tiltották.

Csatári Bence:

A hahnik során az úti viszontagságok és a szállítás mindig nehézségeket jelentettek, és sokszor tréfás jeleneteket szültek. Önnek is van a tarsolyában egy-két ilyen sztori?

Mátrai Zsuzsa:

Amikor külföldről megérkeztünk, hoztam az ottani fizetésemből egy Opel Recordot, 1700 köbcentis motorral. Igazi ritkaságnak számított, gyorsan gyorsult, csodájára jártak, mondanom sem kell, és a hatvanas évek végén nem volt gond a parkolással sem. Eleinte még én voltam az, aki szállítottam a kollégákat, mert nekem volt csak autóm, általában öten ültünk be hozzám, és aztán nekem kellett egyesével hazaszállítanom őket. Később, amikor már másoknak is lett, akkor is megbeszéltünk egy találkozót, hogy honnan indulunk, általában a budai Penta Hotel elé, és oda is tértünk vissza, ahonnan aztán a többiek beszálltak a saját kocsijukba és hazamentek. A legpraktikusabb autó azonban a Wartburg volt, mert annak volt a legnagyobb a rakodótere, és a nagydob csak abba fért bele, ezért nagyon sokaknak volt ilyen típusú járműve. Nemcsak komplett dobfelszerelést, hanem basszusgitárt és némi erősítést is vittünk magunkkal, mert a hatvanas-hetvenes években még trió – zongora, basszusgitár, dob – kísérte az éneket, mivel akkor még a művelődési házaknak magas állami dotációja volt, és ki tudtak fizetni egy háromtagú zenekart az énekes mellett. Később, amikor már kevesebb pénze lett ezeknek az intézményeknek, lemaradt a basszusgitár, csak a zongora és a dob maradt. A végén azonban már csak egy szál zongorával kellett kiállnom a színpadra, és ez elég nagy kihívás volt számunkra akkor, amikor egy-egy nagyobb színháztermet kellett bejátszanunk. A legvégén, a nyolcvanas években azonban már a zongoristára sem tellett – ez a közelmúlt időszaka –, így ahhoz a módszerhez folyamodtunk, hogy felvettünk egy zenei alapot, amin minden hangszer eljátszotta a maga szólamát, én pedig ott a helyszínen élőben ráénekeltem és konferáltam. Nem volt könnyű ez sem, mert egy szál magamban állni egy alkalomadtán óriási színpadon nem volt jó érzés, a szegénység non plusz ultrájaként éltem meg. De ilyenkor sem

³⁸ Az R-GO-t vezető Szikora Róbert édesapja, a szintén hivatásos zenész és a Kádár-rendszerben koncertszervezésre szakosodott Szikora Jenő (1930–2003) szinte minden fontos könnyűzenei szereplőnek szervezett fellépéseket. A magánszervezések miatt meggyűlt a baja a hatalommal, az ORI 1975-ben nyolc hónapra eltiltotta a színpadtól tiltott koncertszervezésért, mert esetében bebizonyosodott a menedzselés – szocialista tevékenységektől idegen – vádja. Egy Kulturális Minisztériumban keletkezett levél úgy állította be őt, mint aki pusztán a szervezésért, munka nélkül szerezte a pénzt, mert nem lépett fel. Ennek alátámasztására hozta a tárcsa a csanádpalotai Kelemen László Művelődési Ház, a környei művelődési ház, a mezőkovácsházi és orosházi járási hivatal és a szentesi városi tanács művelődésügyi osztályának igazolásait. A menedzseltek között szerepelt Máté Péter és Ambrus Kyri, akik vallomásaikkal szintén megerősítették a fenti tényeket. Szikora Jenő egyébként a hatalom szemében visszaesőnek számított, mert az 5714/1971. számú művelődésügyi minisztériumi iratra hivatkozva megemlítette a tárcsa szakembere, hogy már volt eltiltása ilyen jellegű tevékenységért.

³⁹ Szikora Róbert (1953) a Hungaria dobosa volt, ahol egy-egy számot énekelt is. Miután 1982-ben kilépett a Hungariából, megalapította az R-GO együttest, ennek frontembereként lett eMeRTon-díjas énekes. A csikidam zenei stílus megeremlítőjeként tartják számon, számos arany- és platinalemez tulajdonosa.

playbackeltem soha, azt egyedül a televízióban kellett megtenni, mert ott olyanok voltak a körülmények, kivéve persze a Táncdalfesztiválokat.

Csatári Bence:

Ha már Szikora Róbert kapcsán felmerült az újabb generáció megjelenése, érdemes lenne megemlíteni, milyen viszony alakult ki a beat- és rockegyüttesek, valamint a tánczenei előadók között?

Mátrai Zsuzsa:

Rengeteg képviselőjünkkel énekeltem én magam is. A már említett Atlantison kívül a Liversing⁴⁰ is kísért engem, ahogy a Scampolóval⁴¹ pedig a Budai Ifjúsági Parkban léptem fel. Nemrég találta meg egyik rajongóm azt a képet, amelyen az együttes tagjai szépen felöltözve, öltönyben, nyakkendőben játszanak, ahogy a közönséget is ilyen „szerelésben” lehet látni. Tudom, hogy ezt a divatot nagyon sokan leszólták a beategyüttesek között, és sokszor nekik csak nyűg volt, ahogy ott kellett feszíteniük ünneplőben, de ezt én inkább úgy fogom fel, hogy megadtuk a tiszteletet a helyszínnek, a közönségünknek és saját magunknak is azzal, hogy szépen felöltöztünk. Nem sírom vissza azokat az időket, mert a XXI. században élünk, haladni kell a korrallal, de ezt a fajta ruházati igényességet nagyon jó dolognak tartom. Még az excentrikus öltözékükről is ismert Bergendy-zenekarral⁴² is dolgoztam, és nagyon jól kijöttem velük. Rajtuk kívül Koncz Zsuzsával,⁴³ Kovács Katival és Zalatnay Saroltával⁴⁴ jártuk együtt a színpadokat, előbbivel egy szobában aludtunk az egyik ORI-turnén, utóbbival a mai napig nagyon jóban vagyunk, még 2017-ben is léptünk fel együtt Dombóvár közelében egy falunapon.

Csatári Bence:

Felvetődik az is, hogy az idősebb énekesnő-generáció hogy jött ki Önnel és a fiatalabb, feltörekvő énekesnő nemzedékkel?

Mátrai Zsuzsa:

Javarészt nem dolgoztam velük együtt, így hozta az élet, vagy így irányították a könnyűzenei intézmények vezetői. Kovács Erzs⁴⁵ is közéjük tartozott, vele mindvégig

⁴⁰ A Liversing óbudai beat-, illetve rockegyüttes 1964 és 1968 között működött, „kis Beatlesnek” is hívták őket. A zenekar számos balhész koncertet adott az óbudai Lajos utcai, illetve a zuglói Danuvia Klubokban. Legfőképpen Beatles-, Them-, Yardbirds-, Pretty Things- és Rolling Stones-számokat játszottak, de kísérték táncdalénekeseket is.

⁴¹ A Scampolo az első magyar amatőr beatzenekar, amely rock and rollt játszott. 1961-ben alapították a Földmunkagép Vállalatnál dolgozó fiatalok. Leggyakrabban a Vigyázó Ferenc utcai kultúrteremben léptek fel. 1962-ben Komár László, Faragó „Judy” István, Atkári Lajos, Tihanyi Gyula és Varga Tibor alkották az együttest. Ekkoriban főként Elvis Presley, a Shadows, Cliff Richard és Carl Perkins számaikat adták elő. Később Danyi Attila gitáros lett a vezetője, és énekelt náluk Bontovits Kati is.

⁴² A Bergendy-zenekar 1959-ben alakult, repertoárjukhoz a rock and roll, a dzsessz, a swing és sok más műfaj is hozzátartozik. A Budai Ifjúsági Park rezidens zenekaraként eleinte nagy ráhatásuk volt arra, kik játszhattak az intézményben. 1964 áprilisában a dzsesszről beate váltottak, a hetvenes években pedig rock- és progresszív rock számokat is írtak, de számos nagy slágerük is született. Az együttes még ma is működik, alapítója és máig vezetője Bergendy István.

⁴³ Koncz Zsuzsa (1946) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas énekesnő, érdemes művész. A magyar beat és pop egyik legfontosabb egyénisége. Többek között verslemezeiről és politikai tartalmú dalairól ismert.

⁴⁴ Zalatnay Sarolta (1947) a három beatlány egyike, az 1967-es és 1971-es táncdalfesztivál és az akkori jugoszláviai Splitben 1972-ben megrendezett táncdalfesztivál győztese. Készített angol nyelvű nagylemezt is 1973-ban. Kísérte az LGT, a Scampolo, a Bergendy, az Omega, a Metro, a Generál és a Skorpió együttes is. 1976-ban alapította Postásy Juli és Várszegi Eva bevonásával a *Cini és a Tinik* nevű formációt. 1984-ben közösen turnézott Komár Lászlóval, majd szólókarrierbe kezdett.

⁴⁵ Kovács Erzs (1928–2014) az ötvenes-hatvanas évek fordulóján legnépszerűbb táncdalénekes.

tartottam a bizalmas kapcsolatot, de soha nem énekeltünk egy színpadon. Még nyolcvanéves korában is ellátogattam hozzá beszélgetni Mátyásföldre. Ákos Stefit⁴⁶ nagyon szerettem, de amikor elkezdtem a pályámat, ő már nem volt aktív, ugyanígy voltam Hollós Ilonával⁴⁷ is. Ákos Stefivel sokszor összefutottunk a rádió Pagodájában, amikor ő már a rádió stúdiójában tanított, én meg mentem be egy-egy felvételt felénekelni. Egyszóval én már nem jelentettem nekik konkurenciát.

Csatári Bence:

Külföldi előadói utakra nemcsak a pályája elején került sor, hanem a második felében is, jóval a Táncdalfesztiválok után, évtizedeken keresztül. Merre járt, hova hívták fellépni?

Mátrai Zsuzsa:

Kanadában és az Egyesült Államokban is az ottani magyaroknak adtam műsort rendszeresen, éttermekben léptem fel. Torontóban van például Fatányéros nevű hely, és működik az ottani EMKE is. A tengerentúli területek közül legutoljára Kanada legnagyobb városait turnéztam végig, a tíz legnagyobb városban adtam műsort, de nem éttermekben, hanem művelődési házakban. Egyetlen lehetőséget sajnálok, amit elmulasztottam, az pedig Ausztrália volt, ahol szintén magyaroknak kellett volna énekelnem, és ahová a kollégáim egy része el is jutott, de nem vállaltam el, mert akkor anyukám már nyolcvan felett volt és ápolásra szorult. Így azonban tiszta a lelkiismeretem, mert mellette lehettem. Magyaroknak énekeltem többedmagammal Svájcban is. Épp a minap került elő egy fénykép, amelyen öten vagyunk Zürichben, ahová nagy rohanás közepette érkeztünk. Egyetlen alkalomra loholtunk ki, reggel indultunk, este előadtunk zsúfolásig telt ház előtt, másnap délelőtt városnézés, majd este már Budapesten voltunk. A képen középen szerepel két énekes barátunk, akik már nincsenek közöttünk, Mary Zsuzsi⁴⁸ és Payer András,⁴⁹ mellettük látható Zalatnay Cini és Delhusa Gjon,⁵⁰ valamint jómagam. Velünk volt Poór Péter⁵¹ is, csak valahogy lemaradt a képről.

Csatári Bence:

Ehhez a nagy volumenű fellépéssorozathoz már kellett menedzser is, ugye?

⁴⁶ Ákos Stefi (1919–2005) Holéczy Ákos dzsesszzenész felesége, az ő keresztnévét vette fel művésznévként. Már a negyvenes évek elején elindult táncdalénekesi karrierje. A hatvanas években a beatgeneráció feltűnésével visszavonult, és több évtizedig tanította a feltörekvő nemzedékek énekeseit, másikkal Cserháti Zsuzsát és Vikidál Gyulát.

⁴⁷ Hollós Ilonának (1920–1993) a negyvenes években kezdődött karrierje, melynek táncdalénekesi vonala a hatvanas évek végétől megszakadt. A Magyar Rádió befolyásos zeneszerzőjének, Bágya Andrásnak a felesége volt.

⁴⁸ Mary Zsuzsa (1947–2011) 1968-ban a táncdalfesztiválon megosztott első díjat kapott a *Mama* című szám elneveléséért. Első férjével, Dobos Attilával 1970-ben hagyta el az országot.

⁴⁹ Payer András (1941–2011) eMeRTon-díjas zeneszerző, énekes, leghíresebb dala a *Gedeon bácsi*. S. Nagy Istvánnal együtt az 1963-as televíziós szilveszteri műsorban tűntek fel. A beatzenekarok előretöréséig az egyik legnépszerűbb szerző-előadó. A hatvanas évek végétől saját maga adta elő műveit.

⁵⁰ Delhusa Gjon (1953) részben albán származású táncdalénekes, zeneszerző és dalszövegíró. 1971-ben indult karrierje a táncdalfesztiválon. Az igazi áttörést 1974 hozta meg számára, amikor mind a négy kislemeze aranylemez lett. Rocktörténeti kuriózum, hogy előbb jelent meg lemeze NDK-ban, mint Magyarországon, valamint, hogy néhány hétig a Bergendy-együttes tagja is volt 1977-ben. Írt sikeres számokat Szűcs Juditnak is.

⁵¹ Poór Péter (1944) 1964 és 1974 között Szécsi Pál mellett a legnépszerűbb fiatal táncdalénekes volt. Olyan slágerek köthetők a nevéhez, mint a *Fekete vonat*, az *Utánam a vízözön* és a *Pókháló van már az ablakon*. Utóbbi Aradszky László is énekelte.

Mátrai Zsuzsa:

Amikor még a Kádár-rendszerben éltünk, akkor kizárólag az Interkoncerten keresztül lehetett külföldre menni, bármilyen előadást is tartottam. 1990 után persze már más volt a helyzet, megszűnt az Interkoncert monopóliuma, és az egyéni menedzselés került előtérbe.

Csatári Bence:

Maradjunk még egy kicsit az Interkoncertnél! Sokaknak az a véleménye, hogy ez a szervezet nemigen segítette a zenészeket, illetve csak azokat menedzselte, akik szimpatikusak voltak nekik. Vannak, akik egyenesen korruptnak nevezik őket, mások csak szimplán rezignáltan legyintenek, hogy ingyenélő banda voltak, megint mások – köztük az Ön néhány közvetlen pályatársa – nem szólnak rájuk egy rossz szót sem. Hogy látja, gátolta Önt az Interkoncert a külföldi műsorainak megvalósításában?

Mátrai Zsuzsa:

Nem szeretek erről beszélni, mert nem szeretném magam mártírnak beállítani. Viszont igaz, ami igaz, nekem is meggyűlt a bajom velük, tönkretették egy csomó határon túli fellépésemet, mert nem engedtek ki az éppen esedékes külföldi előadásomra, még az is előfordult, hogy egyszerűen letagadtak a meghívóim előtt. Azt is tapasztaltam, hogy az Interkoncertnek volt egy kiskönyve, amelyben az általuk preferált együttesek, szolisták voltak. Ebből mutatták be a külföldi érdeklődőknek a magyarországi könnyűzenei életet, de én abban nem voltam benne. Magyarán szólva nem szerették volna, ha túl sokszor kijutok nyugatra. Ez engem végtelenül bántott, éppen ezért nem is hullajtottam krokodilkönnyeket, amikor a rendszerváltás következtében megszűnt ez az intézmény. Még az a bicskanyitogató eset is előfordult velem, hogy hívtak a berlini Friedrichstadt-Palast-ba – ami egy nagyon nívós revüszínház – huzamosabb ideig fellépni, ám az Interkoncert alkalmazottjai letagadtak, azt mondták, nem tudják, hol vagyok éppen. Pedig tudniuk kellett volna, mert én még láttam is egyiküket, ahogy az Omega⁵² együttes tagjaival a síófoki Éden bár mellett elsétált, ott pedig ki volt írva a nevem nagy, öles betűkkel, mert abban a szezonban ott léptem fel. Más alkalommal egy kanadai impresszárió 1977-ben közvetlenül engem hívott fel éjjel egy órakor telefonon Torontóból – ez volt az első meghívásom Kanadába –, hogy meghívjon vendégszerepelni hozzájuk, és közölte, hogy mindent elintézett az Interkoncerttel, nekem csak be kell fáradnom másnap aláírni a szerződést. Mentem is be következő nap, amikor az egyik alkalmazottjuk, Zsigó Károly nagy kegyesen mosolyogva kérdezte, hogy ugye milyen kedvesek, még egy kanadai szereplést is elintézték nekem. Erre csak rámordultam, hogy ezt nem ők szervezték, kifejezetten engem kerestek meg, és én egyeztem meg a meghívóimmal, ők pedig mindössze szíveskedtek nem elgáncsolni ezt a lehetőséget. Az egészben az az abszurd, hogy semmit nem csináltak, mégis levonták a gázsím tíz százalékát közvetítői jutalék gyanánt, amihez egyébként joguk volt, és minden alkalommal foganatosították is ezt. Visszaéltek ugyanis azzal, hogy rajtuk kívül senki nem foglalkozhatott külföldi impresszárással, így ha fene fenét evett, akkor is az Interkoncerten keresztül lehetett csak szerződést kötni külföldi megbízóval, ők meg nem voltak szégyenlősek, és levonták a maguk jussát, amit persze a Kádár-rendszer jogszabályai biztosítottak nekik. Azt a rendszert is bevezették, hogy amikor nyugaton jártunk, sokszor nem kaptuk meg az egész gázsínt valutában, hanem hol a felét, hol a háromnegyedét forintban adták ide.

⁵² Az Omega a legrégebbi, ma is működő rockegyüttes Magyarországon. 1962-ben alakult a Budapesti Műszaki Egyetem hallgatóiból. Ők álltak legközelebb a nemzetközi világsztár státuszhoz a magyar zenekarok közül és ők adták ki Magyarországon először kihajtható borítójú nagylemezt, valamint CD-t és DVD-t, és ők alkalmaztak először koncertjeiken lézert és füstgépet, valamint óriás kivetítőt. Négyyszer töltötték meg a Népstadiont, ebből háromszor önállóan. A zenekar tagjait Kossuth- és Liszt Ferenc-díjjal tüntették ki.

Csatári Bence:

Arról még Korda György⁵³ is mesélt, hogy neki is lenyúlták svédországi turnéját sz Interkoncertben. Ön együtt élt Korda Györggyel, volt, hogy közösen mentek volna külföldre?

Mátrai Zsuzsa:

Olyan nem fordult elő, de mi tényleg nyolc évig éltünk együtt az ő Bajza utcai és naphegyi lakásában. Itthon sokszor felléptünk együtt akkor is, amikor élettársak voltunk, sőt szakításunk után is, amikor már mindkettőnknek más párja volt. Még az is megesett, hogy jövendőbelije, Balázs Klári⁵⁴ is ott ült a Béke Szálló kupolatermében az előadásunkon, amikor mi már nem voltunk együtt. Gyuri aztán udvarolt egy olyan nőnek, aki érdekes módon az én jó barátnőm lett. Összesen tíz évvel a szakításunk után nősült meg Gyuri, és vette el Klárikát feleségül. Egyébként Gyurival előadáson nem is énekeltem duettet, bár a Béke kupolában nagyon szorgalmazták. Úgy voltam vele, hogy nagyon kétféle stílusban énekelünk, ő egy kicsit operettesen, én meg inkább a dzsesszt helyeztem előtérbe, ezért nem tartottam jó ötletnek, ráadásul még a mozgásunk is nagyon ellentétes volt a színpadon. Pályánk elején azonban énekelünk egy nagyon szép olasz duettet az én kislemezemen, de sajnos az ő nevét nem írták rá a borítóra, bizonyára sajtóhiba volt, nem tudok másra gondolni.

Csatári Bence:

A Béke kupolán kívül mely vendéglátóhelyen énekelte még?

Mátrai Zsuzsa:

A Maximban is, és tíz évig a Kamara Varietében, ahol nagy hírességekkel volt szerencsém egyazon színpadra állni. Olyan nagyságokkal dolgozhattam együtt, mint Kabos László,⁵⁵ Kazal László,⁵⁶ mellettem öltözött Almási Éva,⁵⁷ Béres Ilona,⁵⁸ Hacser Józsa⁵⁹ és Lorán Lenke.⁶⁰ 1973–1974-ben akkora sikerrel játszottuk az *Rázzuk a rongyot* című darabot, hogy az addigi gyakorlattól eltérően két hónap után nem vették le a műsorról, hanem egész évadban végigjátszottuk, amire addig még tudomásom szerint nem volt példa. Ebben a

⁵³ Korda György (1939) a magyar tánczene egyik legismertebb előadóművésze, számos sláger előadója. 1967-ben a *Bocsánat, hogya kérdelem* című dalával előadói díjat nyert a Táncdalfesztiválon. Emellett televíziós pókerközvetítőként is sikeres.

⁵⁴ Balázs Klári (1952) énekesi karrierje az 1970-es években kezdődött, amikor a Periszkóp együttesel énekelte. Velük fellépett a *Metronóm '77* fesztiválon is, az ott előadott *Miért lesznek a szép percekből órák* című daluk kislemezen is megjelent. A Skála együttesel 1978–1979-ben tucatnyi rádiófelvételt és egy kislemezt készített. 1980-ban a *Halló, itt Korda György* című balatoni ORI-turné vokáljában énekelte, itt ismerkedett meg Korda Györggyel, akivel első duettfelvételük a *Nem hozol több rózsát* címet viselte. 1986-tól Korda György már vele közösen jelenteti meg albumait, mind a mai napig. Az ezredfordulón Balázs Klári kiadta egyetlen önálló albumát. Az éneklés mellett egy hotelt is vezetnek férjével, a budapesti II. kerületben lévő huszonegy szobás Hotel Villa Korda tulajdonosai.

⁵⁵ Kabos László (1923–2004) Jászai Mari-díjas színész, komikus, érdekes művész. Parodistaként a Pódium Kabaré színpadán lépett fel először 1946-ban. Kállai István a nagy sikerű *Majd a papa!* című darabjának főszerepét Kabosra írta, de a *Veréb is madár* című film is az ő karakterére épült. Pályája vége felé a Mikroszkóp Színpadon lépett fel.

⁵⁶ Kazal László (1911–1983) színész, énekes, dalszerző, komikus, érdekes művész.

⁵⁷ Almási Éva (1942) a Nemzet Színésze címmel kitüntetett, Kossuth- és Jászai Mari-díjas színésznő, érdekes és kiváló művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja. Balázsovits Lajos színész felesége, Balázsovits Edit színésznő édesanyja.

⁵⁸ Béres Ilona (1942) a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth- és Jászai Mari-díjas színésznő, érdekes és kiváló művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja.

⁵⁹ Hacser Józsa (1931) Jászai Mari-díjas színésznő, a Miskolci Nemzeti Színház, a Jókai, a Thália és az Arizona Színházak tagja volt, 1994-től a soproni Petőfi Színház társulatát erősíti. Szinkronszínészként is jelentős.

⁶⁰ Lorán Lenke (1927–2017) színésznő, érdekes, kiváló művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja. Kozák László Jászai Mari-díjas színművész felesége volt.

darabban játszott Szécsi Pál⁶¹ is, és Schöck Ottó⁶² zenekara kísért minket. Palika addigra már vagy féltucatszor volt öngyilkos, de szerencsére soha nem sikerült neki. A műsor két részből állt, egy részt a Pali csinált, egy részt én csináltam a szerepünk szerint, hétvégén pedig különösen megfeszített tempóban dolgoztam, cikáztam a Maxim, a Béke kupola és a Kamara Varieté között, volt, hogy egyetlen nap alatt hat előadást teljesítettem, ami mai szemmel nézve szinte hihetetlen. Amikor május 1-jén bementem a színházba, Misi bácsi, a színpadi technikus azzal fogadott, hogy Palika megint öngyilkos lett. Már vártam, hogy mondja az ilyenkor addigra már szokásossá vált mondatot, hogy „de szerencsére nem sikerült neki”, de amikor rákérdeztem, nem ezt a választ kaptam. Ledermedtem, de a show-nak mennie kellett tovább, azzal a tudattal kellett a közönség előtt jópofiznom, hogy tudtam, Palika nincs többé. Szörnyű volt ezt eljátszani, kellett hozzá egy kis színészi véna, de megoldottam. Lement egy csonka előadás Palika nélkül, majd a másodikra beugrott Payer Andris. Sajnos ez sem először történt, mert Palika már ezt megelőzően sokszor nem jött be a színházba, amikor jelenése lett volna. Borzasztó volt belegondolni, hogy előző nap még a hátamat csiklandozta, én meg játékosan rászóltam, hogy ezt ne csinálja, rá következő nap pedig már nem élt. Ha jobban belegondolok, én beszéltem vele utoljára a szakmából.

Csatári Bence:

Említette a dzsessz iránti vonzalmát. Nem csoda, ha ma már dzsessz stílusban is feldolgozták a *Látod, ez a szerelem* című slágerét. A leghíresebb magyar dzsesszzenész, Szabó Gábor⁶³ dzsesszgitárossal is összehozta a jó szerencse. Ez hogy történt?

Mátrai Zsuzsa:

Módos Péter⁶⁴ televíziós könnyűzenei szerkesztő találta ki, hogy Szabó Gábor *Régi dal* című számát elénekeljem az egyik műsorában. Ennek a felvételét hallgatta meg Szabó Gábor, aki 1982-ben eljött megnézni engem a Béke kupola nyári telephelyén, a balatonfüredi Marina Szálló bárjában, ahol egyébként a revüket csináltuk, Vogel Eric⁶⁵ készítette a jelmezeket és Bogár Richárd⁶⁶ volt a koreográfus. Szabó Gábor ekkor mondta nekem, hogy tetszett neki a dal, elismerően nyilatkozott, olyannyira, hogy megígérte, kifejezetten nekem ír egy számot. Sajnos az élet vagy inkább a halál keresztülhúzza számításainkat, mert még azon az ősön meghalt.

Csatári Bence:

A rendszerváltáskor megnyíltak a lehetőségek, nemcsak az előbb már említett nyugati turnékra, hanem nagylemez készítésére is.

⁶¹ Szécsi Pál (1944–1974) énekes, szövegíró. 1967-ben a salgótarjáni amatőr versenyen megnyerte az énekesek versenyét, ugyanebben az évben a Táncdalfesztiválon a *Csak egy tánc* című dallal második helyezést ért el. Tagja lett a Rádió Tánczenei Stúdiójának. Önkezeléssel vetett véget életének.

⁶² Schöck Ottó (1946–1999) 1963-tól 1970 májusáig a Metro együttes billentyűse volt. Később megalapította a Schöck-együttest, és írt dalokat mások mellett Zalatnay Saroltának, Szűcs Juditnak, Szécsi Pálnak, Korda Györgynek, Koncz Zsuzsának és Zoránnak.

⁶³ Szabó Gábor (1936–1982) dzsesszgitáros és zeneszerző. Ő volt az első olyan magyar dzsesszmuzsikus, aki nemzetközileg elismert és népszerű, szakmailag pedig jelentős dalszerző lett, és akit játéka alapján ma is számon tartanak.

⁶⁴ Módos Péter (1939) számos könnyűzenész szerint „a Magyar Televízió Erdős Pétere”, az MTV szerkesztő-műsorvezetője 1968–2000 között. Műsorai: *KKK (Könnyűzenét Kedvelők Klubja)*, *Slágerszerviz*, *Egymillió fontos hangjegy*, *Pulzus – Könnyűzenei Panoráma*, *Roxinpad*, *TeleJazzPódium*.

⁶⁵ Vogel Eric (1907–1996) díszlet- és jelmeztervező, grafikus, festőművész, az élet illusztrátora. Az emberi élet történéseit rajzolta le, a magyar Toulouse Lautrec-nek nevezték.

⁶⁶ Bogár Richárd (1924–1986) Liszt Ferenc-díjas táncművész, koreográfus, érdemes művész.

Mátrai Zsuzsa:

1992-ben végre megjelenhetett a *Látod, ez a szerelem* című nagylemezem. Elégtételt nem érzek, mert ennek akkor kellett volna megjelennie, amikor sláger volt. De ezen ma már tényleg nem érdemes bosszankodni, sőt örülni kell, hogy azért mégis csak napvilágot láthatott, mintegy válogatáslemezként. Szerepel rajta a címadó számon kívül az *Ördögből angyal lehetnél*, a *Mindenkit érhet szerelem* és a *Hol van az az idő* is. Ezen a lemezen van a *Szerelmes asszony* című szám, amit eredetileg Barbra Streisand⁶⁷ vitt világsikerre. Juhász Előd⁶⁸ *Zenebutik* című tévéműsorában készítettem velem egy interjút, melynek során meglepetésszerűen bejátszották a számot, amelynek felénél én folytattam ugyanabban a hangnemben, csak magyar szöveggel. Az *Őrült nők ketrece* című musicalből is van egy dal a lemezen. Ennek az a története, hogy volt három önálló estem a Pesti Vigadóban, az egyikén Kabos László, a másodikon Mensáros László,⁶⁹ a harmadikon pedig ifjabb Latabár Kálmán⁷⁰ volt a vendég, utóbbival még együtt is táncoltam. A konferanszié a rádió részéről Bózsöny Ferenc,⁷¹ a televízió részéről Tamási Eszter⁷² voltak. Akkora sikert arattam, hogy az eredetileg két estére tervezett műsort egy harmadikkal meg kellett toldani. Ezeknek ez esteknek a zárószámának ajánlotta a szintén zenész második férjem – Varsányi Ferenc, aki Monte Carlóban és Amerikában is dolgozott akkoriban, de sajnos negyvenhat évesen meghalt – az ebből a musicalből való részletet, mert jól tudta, mekkora világsiker lett ez a darab külföldön. Bradányi Iván⁷³ írt rá magyar szöveget, kifejezetten erre az alkalomra, amelyben az állt, hogy „Műsorom véget ért, köszönöm a tapsokat”. Annyira jól sikerült, hogy ezután ezt alkalmaztam a további fellépéseim tényleges zárásaként. 2018-ban például még felléptem a FÉSZEK Klubban Bradányi Iván szerzői estjén, ezt megelőzően pedig S. Nagy István emlékestjén. Így került fel tehát az 1992-es nagylemezemre ez a dal.

Csatári Bence:

Bradányi Iván története megint egy külön fejezet. Hogy kezdett el Önnek dalszövegeket írni?

Mátrai Zsuzsa:

1972-ben jött haza, előtte disszidált. Rátonyi Róbertnek⁷⁴ volt egy műsora, *Ez is operett, az is operett* címmel, és amikor Iván visszatért Magyarországra, akkor volt nagy sláger kint a *Kabaré* musical, amit a belőle készült film csak megerősített. Rátonyi Róbert

⁶⁷ Barbra Joan Streisand (1942) kétszeres Oscar-díjas, háromszoros Golden Globe-díjas és többszörös Grammy-díjas amerikai színésznő, énekesnő, zeneszerző, rendező, forgatókönyvíró és producer. A legtöbb albumot eladott női előadóművész az Egyesült Államokban,

⁶⁸ Juhász Előd (1938) televíziós és rádiós szerkesztő-műsorvezető, a *Zenebutik* című legendás televíziós műsor szerkesztője és vezetője.

⁶⁹ Mensáros László (1926–1993) Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, érdemes és kiváló művész. Színészi pályafutását Debrecenben kezdte 1952–1957-ben. Ezután két évadra a Madách Színházba szerződött. 1956-os forradalmi tevékenységéért börtönre ítélték, szabadulása után, 1961–1964 között a szolnoki Szigligeti Színházban játszott, majd 1964–1984 között ismét a Madách Színház tagja volt. 1984-ben vonult nyugdíjba, de továbbra is vállalt szerepeket mind a Madách Színházban, mind pedig vidéken.

⁷⁰ Ifjabb Latabár Kálmán (1938–2000) Jászai Mari-díjas színész. A legrégebbi magyar színészdinasztia leszármazottja. Űkapja Latabár Endre, dédapja Latabár Kálmán Árpád, nagyapja id. Latabár Árpád, apja Latabár Kálmán mindannyian neves színészek voltak.

⁷¹ Bózsöny Ferenc (1931–2018) előadóművész, tanár, a Magyar Rádió főbemondója és „hangja”, a tiszta, érthető beszéd egyik etalonja volt.

⁷² Tamási Eszter (1938–1991) tévébemondó, műsorvezető, színésznő. 1957-től 1991-ig a Magyar Televízió bemondónője volt, az MTV Posztumusz Örökös Tagja. Vezette többek között a Híradót, a Táncdalfesztivált, a Kodály énekversenyt (Kudlik Júliával felváltva) és az Iskolatelevíziót. 1971-ben indult az *Őnök kérték* című kívánságműsor, melynek 1990-ig a műsorvezetője volt.

⁷³ Bradányi Iván (1930) többszörös eMeRTon-díjas dalszövegíró, műfordító, író.

⁷⁴ Rátonyi Róbert (1911–1992) konferanszié, színházi rendező, író, publicista.

megkérte, hogy írjon rá magyar szöveget, és én majd elénekelem, de Bradányi Iván hezitált, mert nem is ismert engem. Záray Márta⁷⁵ beszélt velem, és erősítette, hogy nyugodtan írja csak meg, mert a legjobbat kapta – mármint engem. Én már jól ismertem ezt a darabot, mert Kanadában megnéztem filmen is, és miután meglett a magyar változat, színpadra vittük az Operettszínház tánckarával, keménykalapban, ahogy kell. Óriási siker lett. Ezután megjött Bradányi kedve a nekem való szövegíráshoz, és szinte tízesével írta a dalokat nekem a dzsessz-sztenderdekből Kiss Imre⁷⁶ rádiós dzsesszműsoraiba.

Csatári Bence:

Van, aki ezt a zenei vonalat vitte tovább a családban?

Mátrai Zsuzsa:

A fiam, Horváth Péter világhírű dzsesszzongorista, Amerikában él, és vallja, hogy boldog, mert az a munkája, ami a legjobban örömet okoz neki. Az ő apukája az a Horváth Sándor, akivel együtt zenéltem a róla elnevezett zenekarban. Már ötéves korában szolfézst tanult, majd hatévesen elkezdett zongorázni, természetesen a klasszikusokkal alapozott, de az érdeklődése egy idő után a dzsessz felé fordult. Mi szülők tizenöt éves korában megmutattuk Csík Gusztáv⁷⁷ Svájcban élő zongoristának, aki a férjem zenekarában játszott, mit tud a gyerekünktől. Meghallgatta és azt mondta, tanuljon tovább ezen a vonalon szorgalmasan, mert van benne tehetség. Így is tett, aminek meg is lett az eredménye, mert már érettségi előtt felvették a dzsesszkonziba. Aztán gondolt egy nagyot, és még húszéves sem volt, amikor a nyolcvanas években disszidált egy húsvéti IBUSZ-utazás során Bécsbe, ahol már várta őt az unokatestvére. Itt annak rendje és módja szerint felvételizett a bécsi Zenekonzervatóriumba, ahová több száz jelentkező közül másodmagával felvették. Azt, hogy milyen tehetséges, mi sem mutatja jobban, mint az, hogy az egyik tanára, amikor hivatalos útra kellett mennie, vele tartatta meg az órát. Ma már járja a világot, mind az öt földrészen fellépett már. Legutóbb Londonból egy stúdiófelvételtől ruccant át hozzám Budapestre néhány napra, de én is járok hozzá rendszeresen, minden évben San Franciscóba, ahol találkozom a két, tizennégy és tizenöt és fél éves unokámmal.

⁷⁵ Záray Márta (1926–2001) eMeRTon-díjas énekesnő. A magyar tánczene egyik jelentős alakja volt, akárcsak férje, Vámosi János (1925–1997), aki vele együtt kapta ezt a kitüntetést.

⁷⁶ Kiss Imre (1938) a Magyar Rádió dzsesszrovatának vezetője. A műfaj elsősorú támogatója volt a rádióban annak ellenére, hogy nem szerette. Az Egyesült Államokból is sikerült több híres zenészt a Magyar Rádió stúdiójába csábítani.

⁷⁷ Csík Gusztáv (1943) eMeRTon- és Liszt Ferenc-díjas dzsesszzongorista.